

HANDFASTA TIPS TILL FÖRETAG:

Cirkulär ekonomi? Gör så här!

Det behövs ett helhetstänkande för att nå mer cirkulära flöden. I stället för att dela in aktiviteter, hinder och möjligheter mellan avfall, material, produktion och konsumtion bör ett helhetsperspektiv införas i analys av utmaningar och framtagande av lösningar. Det betonar alla aktörer i studien som genomförts av projektet Polcirkeln.

Projektet **Polcirkeln** – policy för en cirkulär ekonomi lämnar rekommendationer till tre viktiga grupper: företag, policymakare och innovationsprogrammet RE:Source. Denna sammanfattning vänder sig till företagen.

Aktörer behöver dra oss uppåt

För att nå en mer cirkulär ekonomi krävs förändringar i samhället som kommer att ha konsekvenser för många aktörer. De kan genomdrivas med hjälp av styrmedel, efterfrågan på sekundära material och engagemang.

Hittills har åtgärder som deponiförbud och återvinningsmål pushat uppåt i avfallstrappan. Bra! Men för att få ytterligare drivkraft så behöver även aktörer dra oss uppåt, kanske genom att kräva viss andel återvunnet material i produkter, sätta mål vad gäller produkters livslängd eller förbjuda material som försvårar återvinning – en utmaning för designers tillsammans med återvinnare.

Helhetstänkande är nödvändigt

Detta projekt är en förstudie och ökar kunskapen både om nuläget (dagens flöden och lagar) och om möjliga framtida effekter av olika åtgärder för en cirkulär ekonomi, som kan användas som underlag för fortsatt arbete.

Bland annat har EUs föreslagna policypaket för en cirkulär ekonomi studerats. Dagens produkt-, material-, och avfallsflöden utgör utgångspunkt.

Projekt Polcirkeln visar att helhetssyn och samverkan behövs för en cirkulär ekonomi.

Utmaningar och möjliga effekter har formulerats och analyserats utifrån erfarenheter och åsikter från aktörer i olika delar av värdekedjan, samt Naturvårdsverket och andra experter.

Projektets slutsatser visar att EUs paket för en cirkulär ekonomi kommer med ambitiösa tankar, men de måste konkretiseras och förstärkas. En ökad samverkan och helhetssyn behövs såväl mellan som inom olika organisationer och företag, både nationellt och internationellt och även mellan myndigheter och politiska områden. Den globala arenan för många företag är en utmaning och policy bör lyftas på en tillräckligt hög nivå för att få önskvärd effekt.

Enkät gav värdefulla resultat

En webenkät till en bred aktörsgrupp i olika värdekedjor visade att de viktigaste faktorerna

för återvinning och återanvändning är ekonomi, lagstiftning och kvalitet på materialet.

Bland utmaningar som är gemensamma för de olika flödena finns efterfrågan på sekundära material, materialval och materialinnehåll för produkter. Utmaningar har identifierats inom områdena teknik, marknad, juridik, beteende och normer.

Samverkan – lätt att säga, svårt att göra

Samverkan tar tid – för att bygga förtroende, skapa ett gemensamt språk och möjliggöra kunskapsöverföring. För samverkan behövs också en arena, där RE:Source och liknande aktörer fyller en tydlig funktion.

Företagen måste kommunicera sina behov

Många företag har otillräcklig kunskap om policyer och regelverk för andra aktörer i värdekedjan, och riskerar att försvåra för dem. Kunskapen är också otillräcklig om kommande policyer och regelverk, vilket gör det svårt att förbereda sig. Rekommendationen till företag är därför att:

- Skapa rutiner och nätverk för att säkerställa tillräcklig kännedom om de policyer och regelverk som är relevanta för organisationen och andra aktörer i värdekedjan.
- Utnyttja de nätverk och forum som finns, och tänka långsiktigt och ur ett livscykelperspektiv. Här kan bland annat branschorganisationerna spela en roll.
- Identifiera egna behov för att nå mer cirkulära flöden och kommunicera dessa. Söka liknande information om behov hos partners i värdekedjan.
- Öppna och verka för nya typer av möten där konkret ny samverkan för gemensamma affärsmodeller skapas. Lyfta sig ur befintliga system.
- Ställ krav på mer vägledning från tillsynsmyndigheter när det gäller policy och regelverk, till exempel om en restprodukt är avfall eller inte och avvägningar mellan miljömålet om giftfri miljö samt resurshushållning.

Handfasta råd till olika typer av företag

Baserat på projektets resultat finns ett antal rekommendationer till olika typer av företag, som följer här.

Energiåtervinnare:

- Satsa på samverkan och genom befintliga och nya kanaler och nätverk bidra till att materialåtervinningsbara fraktioner kan sorteras ut. Till exempel återkoppla till kommuner och materialåtervinnare vad restavfall är och vilka produkter/fraktioner som är svåra att ta om hand.
- Undersöka och förklara energiåtervinningsroll i cirkulär ekonomi: att ta hand om det som inte kan eller tillåts materialåtervinnas (till exempel plast med vissa tillsatser, mixade material), samt energiåtervinning för utfasning av vissa farliga ämnen.
- Undersöka begreppet ”icke-återvinningsbara fraktioner” eller ”icke-återvinningsbara produkter”. Var går gränser tekniskt, ekonomiskt, och vad är miljömässigt mest gynnsamt? Kommunicera begreppen till konsumenter, kommuner och tillverkande företag.
- Lyfta att kvalitén på det återvunna materialet kan öka genom att material av dålig kvalitet kan sorteras ut och gå till energiåtervinning.
- Öka kompetensen om de policyer och regelverk som finns och kommer att bli aktuella, så att dessa på bästa sätt kan följas.
- Kommunicera att innehållet av tungmetaller och organiska miljögifter behöver minskas även i flöden som skall energiåtervinnas.
- Förbered för en ökad andel förbrännings-tekniskt svåra avfallsbränslen, när återvinningsbara fraktioner inte längre kommer till förbränningsanläggningar. Det kan göra att bränsleberedning och -blandning blir viktigare än i dag, liksom behovet av mottagningskontroll, övervakning och beredskap för variationer som påverkar förbränningen.

Tillverkande företag:

- Proaktivt ta reda på vilka utmaningar för cirkulära flöden som finns idag genom att kontakta materialåtervinnare och återanvändare.
- Identifiera möjliga åtgärder för ökad återanvändning och materialåtervinning av de tillverkade produkterna som idag är inom räckhåll för tillverkare och genomföra dessa. Ge konsumenten tillgång till nya alternativ, och inte gömma sig bakom argumentet ”det är vad konsumenterna vill ha”.

Materialåtervinnare:

- Kommunicera egna utmaningar och behov med aktörer tidigare i värdekedjan (till exempel design och konstruktionslösningar).
- Undersöka begreppet ”icke-återvinningsbara fraktioner” eller ”icke-återvinningsbara produkter”. Var går gränser tekniskt och ekonomiskt? Vad är miljömässigt försvarbart? Kommunicera begreppen till kommuner och företag.

Återanvändare:

- Kommunicera egna utmaningar och behov med aktörer tidigare i värdekedjan (till exempel design och konstruktionslösningar).
- Ta hänsyn till miljöpåverkan med ett livscykelperspektiv inför eventuell återanvändning (till exempel bör isoleringsförmåga för fönster vägas in vid bedömning av nyttan med återanvändning).

Byggbranschen:

- Fokusera på ökat förebyggande, återanvändning och materialåtervinning vid nyproduktion och verka för kommunikation mellan aktörer.
- Planera för att källsortering tar tid och plats.
- Ta in avfallsförebyggande och avfallsminimering i planeringen
- Använd de verktyg för ökad information som föreslagits, till exempel loggbok vid nybyggnation, genom hela byggnadens livscykel för underlätta kommande arbete.

Fakta om projektet

Projektnamn: Polcirkeln – policy för cirkulär ekonomi

Nyckelord: Cirkulär ekonomi, Policy, Tillverkning, Återtillverkning, Återanvändning, Materialåtervinning, Energiåtervinning

Projektperiod: September 2016 till mars 2017.

Projektledare: Åsa Moberg, IVL, och Jenny Sahlin, Profu, e-post: jenny.sahlin@profu.se

Projekttagare: Katja Dvali, Profu; Karin Wilson, Swerea IVF; Lena Youhanan, IVL; Anna Karin Jönbrink, Swerea IVF; Louise Sörme, SCB.